

1 Energietransitie

1.1 Energietransitie algemeen

De wens een ambitieus energietransitie-programma tot stand te brengen om enerzijds een nieuwe balans tussen lusten en lasten van gaswinning te vinden en anderzijds om de regio nieuw economisch perspectief te bieden, leeft breed in Groningen. Zowel lokale overheden, als bedrijven en maatschappelijke organisaties wijzen er op dat het combineren van bouwkundig versterken met energietransitie kansen biedt die niet verloren mogen gaan. Daarbij wordt, in verschillende verschijningsvormen, aangedrongen op de doelstelling van een energie-neutrale gebouwde omgeving.

De NCG steunt deze doelstelling van de regionale en lokale overheden. Door het geïntegreerd uitvoeren van bouwkundig versterken en energetisch verbeteren van de gebouwde omgeving kan veel winst worden geboekt. De NCG is in dat verband van mening dat gebouwen toekomstbestendig moeten worden versterkt. Ook in energieprestatie.

1.2 Nul-op-de-meter in de huurvoorraad

Als referentie voor de wijze waarop het gecombineerd versterken en energetisch verbeteren van bestaande woningen kan worden gefaciliteerd, zijn op dit moment een tweetal projecten in de sociale huursector beschikbaar, te weten een project van 150 corporatiewoningen gevolgd door een project van 1500 corporatiewoningen. De woningcorporaties in de aardbevingsregio hebben hierin hun verantwoordelijkheid genomen om tegelijk met versterking ook een nul-op-de-meter (NoM) energieprestatie te realiseren. De achtergrond daarvan is dat woningcorporaties bij een ingrijpende renovatie rekenen met een levensduurverlening van de woning met minimaal 50 jaar en alle woningen conform staand beleid uiterlijk in 2050 energie-neutraal moeten zijn.

De projecten met huurwoningen zijn opgezet op basis van het uitgangspunt dat met de versterkingsoperatie EPC 0,4 wordt bereikt. De overige verbetering van energieprestatie naar EPC 0 en vervolgens naar NoM is gefinancierd door het inzetten van de waardevermeerderingsregeling, de landelijke STEP bijdrage en door eigen financiering van de woningcorporaties, welke door middel van een energieprestatievergoeding gedeeltelijk kan worden doorberekend aan de huurder. Bij benadering wordt op die wijze 2/3 deel van de meerkosten voor de stap naar NoM door de bewoner bijgedragen op basis van woonlasten-neutraliteit. Dit houdt in dat de besparing op de energierekening gekapitaliseerd wordt over 10 jaar voor het financieren van de stap van EPC 0,4 naar NoM.

De projecten in de huursector kunnen worden benut om kennis op te bouwen over de wijze waarop het gecombineerd versterken en energetisch verbeteren in de gehele woningvoorraad vorm gegeven kan worden en kan worden gefinancierd. In de eerste helft van 2016 zal daarom met EnTranCe, EPI-kenniscentrum, BuidInG en Rijksuniversiteit Groningen worden overlegd met als doel tot een gestructureerde monitoring te komen van projecten voor het gecombineerd versterken en energetisch verbeteren van woningen. De NCG hecht er aan dat er onafhankelijk wordt gemonitord, dat de leereffecten van projecten worden vastgelegd en kunnen worden ontsloten. De opzet zal worden betrokken bij de monitoring & rapportage van de NCG.

De woningcorporaties hebben aangeboden er voor zorg te dragen dat de particuliere woningeigenaren in de nabijheid van een project van de woningcorporaties kunnen aansluiten bij de uitvoering van het gecombineerd versterken en energetisch verbeteren.

De NCG zal er voor zorgdragen dat de woningcorporaties voor invulling daarvan over voldoende capaciteit beschikken voor procesondersteuning en communicatie.

1.3 **Energie-neutraliteit in de particuliere woningvoorraad**

Het streven van de NCG is er op gericht om in de particuliere woningvoorraad, voor de te versterken huizen binnen de 0,2 contour van de PGA-kaart, verduurzaming tot nul-op-de-meter te faciliteren. Het is daarbij redelijk om vergelijkbare uitgangspunten te hanteren als bij de projecten in de huursector.

Dit betekent in de eerste plaats dat gezocht moet worden naar een werkwijze die bij het versterken van bestaande woningen een energieprestatie oplevert die vergelijkbaar is met de projecten in de huursector en die de toets op een verwachte toekomstige energieprestatienorm kan doorstaan. In de tweede plaats dat met de betrokken gemeenten, de provincie Groningen en het Ministerie van BZK onderzocht moet worden met welke subsidies de stap naar een energie-neutrale woning overbrugbaar wordt. In de derde plaats moet gezocht worden naar aantrekkelijke financieringsarrangementen waarbij een extra energieprestatie met een redelijke terugverdiendtijd betaald kan worden uit de besparing op de energierekening van de woningeigenaar. Referentie voor de beoogde kostenverdeling is de verdeling van kosten zoals die bij de corporatiewoningen in de vorige paragraaf. Om dit onderzoek vorm te geven stelt de NCG samen met de provincie Groningen een stuurgroep Energietransitie in waarin de bij deze opgave betrokken overheden (gemeenten, ministeries van Economische Zaken en Binnenlandse Zaken) en de NAM zijn vertegenwoordigd. Deze stuurgroep werkt uit hoe tot een vergelijkbare benadering en facilitering kan worden gekomen als bij de corporatiewoningen.

Vertrekpunt is en blijft vanzelfsprekend dat de eigenaar-bewoner zelf de keuze maakt hoe de beschikbare subsidies en financieringsarrangementen in te zetten zijn voor extra energieprestaties boven het niveau dat met versterken wordt gerealiseerd. Voor het ondersteunen van de keuze van de bewoner is het van belang dat er in het gebied een onafhankelijk adviescentrum aanwezig is. Hiervoor wordt aangesloten bij de digitale gemeentelijke energieloketten Groningen woont slim! De hiervoor genoemde stuurgroep neemt in haar werkzaamheden mee hoe de digitale loketten kunnen worden verbonden aan een fysiek adviescentrum en ook hoe voor eigenaren van woningen overzichtelijke keuzepakketten voor extra energieprestaties beschikbaar kunnen worden gemaakt.

Voor zover de gecombineerde versterking en verduurzaming onder verantwoordelijkheid van het CVW wordt uitgevoerd, kunnen garanties worden verstrekt door het CVW over de kwaliteit van het uitgevoerde werk en de energieprestatie daarvan. Het CVW zal worden verzocht ruimte scheppen in de erkenningsregeling om bedrijven te contracteren die in staat zijn energieprestatiegaranties af te geven op het uitgevoerde werk.

1.4 **Overig vastgoed**

In het SER Energieakkoord voor duurzame groei is afgesproken dat de gemeenten voor de utiliteitsgebouwen de Wet Milieubeheer gaan handhaven. Daarnaast dat gemeenten energiebesparing in de vastgoedsector aanjagen door het maatschappelijk vastgoed in hun beheer te bundelen naar bouwtype, gebied en functie, zodat een gebiedsgeoriënteerde aanbestedingsaanpak kan ontstaan waar niet-maatschappelijke vastgoedeigenaren op kunnen aansluiten. Deze algemene afspraken kunnen van bijzondere betekenis zijn in de aardbevingsregio, met name omdat er vanwege versterking aanleiding is voor een gebiedsgerichte grootschalige bundeling van aanbesteding. Daarnaast omdat investeringen in vastgoed naar voren worden getrokken, zodat er een natuurlijk beoordelingsmoment in het kader van de Wet Milieubeheer ontstaat. De NCG zal in de eerste helft van 2016 in overleg treden met de gemeenten over de condities voor invulling van deze afspraken.

Om verdergaande verduurzaming van vastgoed mogelijk te maken wil de NCG bezien of het kansrijk is om de activiteiten en faciliteiten van GrESCO (de energy service company van de gemeente Groningen) uit te breiden naar het gehele aardbevingsgebied. De stuurgroep onderzoekt met de gemeente Groningen onder welke condities het te versterken vastgoed gebruik kan maken van de activiteiten en faciliteiten van de GrESCO.

1.5 **Niet-gebouwgebonden duurzame opwekcapaciteit**

Eigenaar-bewoners waarvan de woning minder geschikt is om voldoende duurzame opwekcapaciteit voor het eigen energiegebruik te plaatsen, kunnen duurzame energie betrekken die buiten de eigen woning wordt opgewekt. Het gaat er in dat geval om dat het aandeel dat de eigenaar-bewoner heeft, in zijn of haar eigendom is.

Binnen de huidige regelgeving wordt energie die gebouw-gebonden wordt opgewekt (salderen) anders behandeld dan de energie die buiten de eigen woning wordt opgewekt, ook al is de opwekcapaciteit deels in

eigendom (regeling verlaagd tarief energiebelasting). In de eerste helft van 2016 zal de NCG in overleg treden met de Minister van EZ met als doel te bezien welke experimenteerruimte beschikbaar is om binnen de aardbevingsregio het verschil in fiscale belasting van zelf opgewekte energie te overbruggen.

Als bewoners met vergelijkbare middelen en onder vergelijkbare condities opwekcapaciteit buiten het eigen gebouw kunnen realiseren, ontstaat behoefte aan coöperatieve decentrale energieprojecten binnen de kaders van de regeling verlaagd tarief energiebelasting (postcoderoosregeling). Om dergelijke projecten te kunnen realiseren vraagt de NCG de provincie Groningen om een ontwikkelbedrijf voor coöperatieve decentrale energieprojecten mogelijk te maken in 2016.

Naast een professioneel coöperatief ontwikkelbedrijf is ook een vorm van collectieve organisatie nodig om eigendomsverhoudingen en exploitatie van de decentrale opwekcapaciteit te organiseren. In de aardbevingsregio zijn enkele tientallen lokale initiatieven waarbij gebouweigenaren zich met dit doel kunnen aansluiten, variërend van VvE's, en coöperaties tot verenigingen en stichtingen met de doelstelling een energie neutrale omgeving op te bouwen. Dergelijke initiatieven vragen om kennisopbouw, subsidiëring van opstartkosten, en advies bij organisatie- en marketingvraagstukken. De inhoudelijke lijnen zoals die in het programma Lokale Energietransitie door de maatschappelijke organisaties zijn ontwikkeld kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de ondersteuning van lokale energiecollectieven in de aardbevingsregio. De NCG neemt de budgettaire verantwoordelijkheid voor het programma op zich en zal met de betrokken partijen de invulling en uitvoering van het programma vorm gaan geven.

Voorfinanciering van projectontwikkelkosten en kredietverlening is een punt van zorg bij het ontwikkelen van decentrale duurzame energieprojecten. De stuurgroep treedt in overleg met de Economic Board Groningen over een regeling in het kader van de invulling van het speerpunt energietransitie in haar programma.

De stuurgroep nodigt in de eerste helft van 2016 energiebedrijven uit om gebiedsgerichte pakketten te ontwikkelen die beschikbaar kunnen worden gesteld aan bewoners. Deze pakketten kunnen worden betrokken bij het vormgeven van de gebiedsplannen.

1.6 **Energietransitie en economische structuurversterking**

1.6.1 Conceptontwikkeling duurzaam bouwen

Het is wenselijk als de bouwsector en de installatiebranche nieuwbouw- en renovatieconcepten ontwikkelt voor het gecombineerd versterken en energetisch verbeteren van woningen met maximale synergie in ontwerp en uitvoering, die daarnaast gecombineerd kunnen worden met het levensloopbestendig maken van woningen en ruimte bieden voor behoud van de architectonische en esthetische waarde van panden. Om die conceptontwikkeling te stimuleren, zal de NCG deze opdracht incorporeren in de uitvraag van de Internationale Bouwtentoonstelling

EnTranCe heeft (als samenwerkingsverband tussen Energy Academy Europe, Hanzehogeschool en Energy College) inmiddels stappen gezet om de conceptontwikkeling en technologische ontwikkeling van het gecombineerd versterken en energetisch verbeteren van woningen te ondersteunen. De stuurgroep nodigt EnTranCe, EPI-kenniscentrum en gelieerde partijen uit om tot een onderzoek- en ontwikkelprogramma te komen waarin de leereffecten van projecten voor NoM bouwen en wonen worden vastgelegd en beschikbaar worden gemaakt voor de opgave in de aardbevingsregio.

1.6.2 *Onbalans*

Groei van het aantal gebouwen dat energie-neutraal is brengt grote pieken en dalen in vraag en aanbod van elektriciteit op het midden- en laagspanningsnet. Dit kan worden opgelost door toepassing van smart grids en lokale opslagcapaciteit.

De NCG wil de ontwikkeling van smart grids en lokale opslagtechnieken stimuleren, in lijn met het advies van de Commissie Meijer "Vertrouwen in een Duurzame Toekomst". Het ontwikkelen van een technologische- en kennisvoorsprong op dit terrein kan voor de economie en werkgelegenheid in Groningen van grote betekenis

zijn. De hiervoor genoemde stuurgroep energietransitie zal het initiatief nemen om een aantal belanghebbenden op dit thema bijeen te brengen met als doel een onderzoeks- en ontwikkelprogramma voor toepassing van smart grids en lokale energieopslag in de aardbevingsregio tot stand te brengen. Het gaat dan bijvoorbeeld om Enexis, energiebedrijven, EnTranCe, Energy Academy Europe en de Economic Board.

1.6.3

Gas 2.0

Voor behoud van werkgelegenheid en economische dynamiek in Noordoost Groningen is het van belang dat de dragende economische sectoren -de chemische industrie, de agrarische sector en de gasgerelateerde energiesector- toekomstgericht ontwikkelperspectief blijven zoeken. In het advies van de Commissie Meijer wordt er op gewezen dat Groningen zeer goed gepositioneerd is om cross-overs tussen de dragende economische sectoren te ontwikkelen in de vorm van een programma Gas 2.0. Het gaat dan om onderzoek naar-, en ontwikkeling van de productie van groen gas, waterstof als medium voor energieopslag en synthetisch gas uit biomassa (als grondstof voor de chemie). Dergelijke ontwikkelingen spelen een sleutelrol in het energietransitieproces en kunnen bijdragen aan vervanging van aardgas door hernieuwbare gassen waarmee de afhankelijkheid van aardgaswinning wordt verminderd. De Commissie Meijer wijst er in dat verband op dat alle randvoorwaarden in Groningen aanwezig zijn (plannen, kennis, fondsen). De NCG zal in overleg treden met de betrokken partijen en TKI's, met als doel te komen tot een effectief onderzoeks- en ontwikkelprogramma op dit thema in Noordoost Groningen. De Economic Board zal worden verzocht in overleg met de economische stuurgroep de vorming van een onderzoeks- en ontwikkelprogramma te faciliteren.